

1. januar 2007

Høringssvar til forslag om Lov om forældreansvar

Barnets tarv – det bedste for barnet

§ 4 – omkvædet i loven - er en væsentlig og uundværlig paragraf, hvorom der næppe kan herske den store uenighed.

I bemærkningerne til § 4 hedder det blandt andet;

”Vurderingen af ”barnets bedste” skal derfor altid ske ud fra en individuel vurdering af det enkelte barns forhold”.

Familiens Forening bifalder at fokus rettes mod det enkelte barns forhold. Men vi finder modsætninger mellem § 4 og flere af de øvrige bestemmelser i lovforslaget. Her skal vi insistere på, at § 4 netop skal være overordnet.

Når princippet fraviges i flere sammenhænge (se herunder), svækkes tilliden til og troen på, at man med lovudkastet faktisk først og fremmest ønsker at tilgodese barnet.

Hvem er forældrene?

Lovforslaget handler om hvilke juridiske relationer der skal være mellem forældre og børn. For at kunne tale om det, er det nødvendigt at have en fælles forståelse af hvem et barns forældre er.

Det spørgsmål er reguleret i børneloven, og i nogen grad af § 6 i det aktuelle lovforslag. Ifølge de regler er det op til moderen at vælge hvem hun vil dele forældreskabet med. De biologiske kendsgerninger (DNA-test) får kun betydning hvis en biologisk far ikke vil vedgå sig sit faderskab. Hvis barnet er helt uden far, da kan en mand dog påberåbe sig sit faderskab¹.

På trods af at mange stedforældre gør et godt stykke arbejde og har endog meget stor betydning for deres stedbørn, finder vi det betænkeligt at mange børn på den måde ikke bliver relateret til deres biologiske far. Specielt hvis man tager intentionen i det aktuelle lovforslag om at styrke børn og fædres retsstilling for pålydende, finder vi det betænkeligt at man ikke i tvivlstilfælde benytter sig af de teknologiske muligheder for at fastslå forældreskabet korrekt i udgangspunktet.

Vi vurderer at børn, biologiske fædre og stedfædre med stor sandsynlighed vil erfare sandheden om deres slægtskab før eller siden, og finder ikke at det er noget godt udgangspunkt at starte med at lyve for nogen af dem om børnenes undfangelse.

I prioriteringen af de biologiske bånd til moderen men ikke til faderen, ser vi også en modstrid med § 4, da kønsbestemmelsen ikke fortæller noget om forældrenes forældreevne.

Børnelovsudvalget forventer i deres betænkning fra 1997² at familier hvor faderen ikke er *biologisk* far, alt andet lige må forventes at være mere skrøbelige end familier med to biologiske forældre. Sandheden vil i længden være svær at skjule. Ved altid at sikre det korrekte faderskab fra starten af, kan nogen af de senere problemer omkring samvær sandsynligvis undgås.

Norge indførte i 2003 en ny lov, hvor det helt overordnede princip er, at den biologiske far er far. Barnet, moderen, den juridiske far eller ham der mener han er (bio)far, kan i Norge når som helst

¹ Jvf. Børnelovens § 6

² Betænkning nr. 1350 om børns retsstilling, 1997

genoptage faderskabsspørgsmålet og gennemtvinge en DNA test, der med sikkerhed fastslår det biologiske faderskab.

Det er tankevækkende at man i Danmark og Norge definerer børns tarv så forskelligt.

Det første år loven var i kraft blev der rejst 211 genoptagelsessager - egentlig ikke mange da det som nævnt var en helt ny mulighed. Af dem fik 36 % af børnene en ny biologisk far. De resterende 64 % fik verificeret at deres far faktisk var deres far, så ingen længere havde grund til at tvivle om det³.

Endelig skal vi henlede opmærksomheden på at det generelt er bedre for børn at vokse op hos deres biologiske forældre end hos stedforældre⁴, selvom der undertiden kan forekomme undtagelser.

Familiens Forening skal anbefale at lade de biologiske fakta være afgørende for faderskabets placering.

Forældremyndighed

Blandt andet lovforslagets § 6 om hvem der skal - og hvem der ikke skal - have del i forældremyndigheden i udgangspunktet er ét eksempel på denne modstrid. De omstændigheder barnet er undfanget under fortæller næppe meget om forældrenes forældreevne. Efter § 7 stk 3 tildeles moderen forældremyndigheden alene, hvis nogen af undtagelsesbestemmelserne der er listet op i stk 1 og 2, ikke er opfyldt.

Familiens Forening skal beklage, at man her sætter moderens tarv i centrum i stedet for barnets. Det er ingen garanti for at hun faktisk vil være bedst til at forvalte forældreansvaret.

Reguleringen af hvem der nu skal have – eller netop ikke have – del i forældremyndigheden (§§ 6-11) forekommer unødvendig kompliceret og uhensigtsmæssig sammenlignet med alternativet – at alle forældre i udgangspunktet har fælles forældremyndighed, der så eventuelt kan ophæves efter § 11. Pointen er, at man da vil foretage en vurdering af *begge* forældres forældreevne på lige fod.

Uden en sådan individuel vurdering i hvert enkelt tilfælde, bliver intentionen i den – for hele lovforslaget - centrale § 4 meningsløs og utroværdig.

Vi anerkender at små børn er stærkt knyttet til deres mor, især fordi kun hun kan amme, men finder automatikken i de nævnte paragraffer betænkeligt. Beslutningen om forældremyndigheden angår jo ikke alene små børn. Afgørelsen har betydning for hele barnets liv, da små børn har det med at blive store. Amning bør selvfølgelig indgå som en af de mange faktorer i vurderingen af forældrene.

I bemærkningerne til lovens § 11 hedder det blandt andet;

”at det som udgangspunkt heller ikke kan anses for at være i barnets interesse, at der dømmes til fælles forældremyndighed, hvis en forældre er uegnet som forældremyndighedsindehaver, f.eks. på grund af massivt misbrug, en alvorlig psykisk lidelse eller andet, der gør forælderen uegnet til at deltage i væsentlige beslutninger vedrørende barnets liv.”

De samme betragtninger bør man gøre sig med de små børn.

Som forslaget ligger, vil en far med fx misbrugsproblemer, bliver frataget forældremyndigheden allerede i udgangspunktet. En mor med en tilsvarende problemer, vil få forældremyndighed – måske alene - men barnet vil (forhåbentlig) blive anbragt et helt tredje sted efter reglerne i sociallovgivningen.

³ Forældres pligter, børns rettigheder Svend Danielsen 2003.

⁴ For en oversigt om forskningen herom se DJØF's tidsskrift Samfundsøkonomen nr. 4. fra 2002.

Vi er opmærksomme på faderens mulighed for at søge forældremyndigheden – eller del i den - efter § 14, men ser ikke nogen grund til at fædres og mødres forældreevne vurderes efter forskellige kriterier, i forskellige institutioner, ud fra forskellige love og med forskellig konsekvens.

Børn har to biologiske forældre, og dermed to lodder i livet. Det kan ikke være i barnets interesse at samfundet ikke undersøger begge lodder. Specielt hvis det ene er en nitte er der så meget desto større grund til at man i det mindste undersøger om der skulle være gevinst på det andet.

Børnesagkyndige i samværs- og forældremyndighedssager

I de tilfælde der er beskrevet i det ovenstående afsnit, hvor én af forældrene ikke score nogen specielt høj forældreevne, er der næppe de store vanskeligheder med at placere hverken bopæl eller forældremyndighed. Det bliver først svært i de tilfælde hvor der er tale om to ganske fornuftige forældre. Man kan selvfølgelig lægge kriterierne for normalitet mere eller mindre liberalt, men det er vores postulat, at de allerfleste forældre måske ikke er superforældre men dog gode nok.

Lovforslaget lægger her op til at der så graves endnu dybere i forældrenes forældreevne, ved foruden statsforvaltningens sagsbehandlere at inddrage børnesagkyndige, bisiddere og børnene selv. De møder forudses at blive noget af et tilløbsstykke. Mai Heide Ottesen beretter i en af sine undersøgelser at 75 sager fra det hedengangne Civilretsdirektorat fylder 5 store flyttekasser!

Det er tvivlsomt om man når en højere retfærdighed ved at øge mængden af sagsakter. Man risikerer at folk - herunder også børnene - tværtimod drukner i de mange akter og møder.

I bedste fald opnår man med de mange sagkyndige måske at sætte lidt flere decimaler på forældrenes forældreevne.

Men hvis far scorer på at han laver bedre mad, og mor på at hun tit at tager børnene med på skovtur, kan det være vanskeligt at afveje de egenskaber i forhold til hinanden. Afvejningen vil i sidste ende være en subjektiv politisk vurdering. Hvad børnene nu aktuelt synes er sjovest, kan meget vel afhænge af årstiden. Desuden vil de ting forældrene hver i sær kan tilbyde også afhænger af barnets alder og dermed ændres.

De tilkaldte eksperter kan selvfølgelig – i hvert fald teoretisk – ende ud med at være indbyrdes uenige om tolkningen af børnenes signaler, eller om vægtingen af fars sunde mad mod mors hyggelige skovture. I så fald er vi ikke nået meget længere i søgen efter barnets tarv.

Men det forudses at eksperterne ofte vil være bemærkelsesværdige enige. Da ender vi med en situation, hvor én af forældrene står overfor den anden plus alle eksperterne plus børnene – hvis den tolkning af børnenes signaler eksperterne er kommet frem til overhovedet taget for pålydende.

Vi vil godt advare mod at tro at forældre generelt blot affinder sig med denne ”dom” og pænt acceptere den. Vi forudsers at afmagten stiger i takt med antallet af sagsakter. Hele intentionen i lovforslaget – som vi læser det – nemlig at begge forældre i højere grad bør inddrages i børnenes liv, kan her ende med det modsatte. En større afmagt som følge af det større apparat, kan meget vel give sig udslag i kamikaze aktioner. Det ser vi alt for ofte som resultat af familieopløsningerne.

Samvær

Lovforslagets megen fokus på at forældrene skal kunne samarbejde, og de mange ressourcer der afsættes til at opfylde det formål, vil vi advare imod. Hvis der ikke er nogen gensidig sympati forældrene imellem, bør kommunikationen mellem dem begrænses til et absolut minimum og helst foregå skriftlig. Vi oplever, at der tit ligger en skjult dagsorden bag de mange samværs- og

forældremyndighedssager, der undertiden handler mere om samkvem med bopælsforældren end om samværet med børnene.

Muligheden for at fastlægge afhentning og aflevering i skole eller institution, som der blev åbnet for i 2004⁵ kunne med fordel anvendes i langt højere grad, da afhentningen og aflevering i hjemmet ofte udløser konflikter.

I bemærkningerne til lovforslagets § 38 a hedder det at ministeriet for familie- og forbrugeranliggende får mulighed for at fastlægge standardsamvær, herunder om bortfald af samvær i ferier og højtider mv.

Statsamternes aktuelle norm for ”normalsamvær” er ofte kimen til senere konflikter. Fx hedder normen for sommerferien ”16 dage i sommerferien” med en fodnote om at; ”weekendsamvær i bopælsforælders ferie bortfalder”.

Sådanne standarder fastsættes undertiden selvom ingen af forældrene har anmodet om det.

Problemet med den afgørelse er; at det er en ”ikke afgørelse”, da de 16 dage kan lægges så alle samværsweekender overlapper med enten fars eller mors ferie. Det reelle samvær i sommerferien bliver da kun de 16 dage.

Men ferierne kan også lægges så en eller flere af de ordinære samværsweekender overlever. I så fald kan det samlede samvær nå op på de 16 dage + fx tre samværsweekender på hver 3 dage - i alt 25 samværsdage. Tilsvarende forhold gør sig gældende i forhold til årets øvrige højtider og ferier.

Vi er opmærksomme på, at det i bemærkningerne til lovforslaget er nævnt at det skal kunne udløse erstatningsamvær, hvis bopælsforældrene placerer deres ferie i små stykker i netop de weekender, hvor der normalt er samvær. Men det kan ikke være i nogens interesse at få mange erstatningssager, og afgørelsen vil ofte først foreligge flere måneder efter ferien.

Konsekvensen har været at statsamterne hen over foråret eller op mod jul er druknet i ansøgninger fra folk der ikke selv kan blive enige om hvornår hvem skal holde ferie. Med Statsamternes standardafgørelser skal der i mange sager typisk træffes afgørelse om fx sommerferien hvert år. Aflysning af blot et enkelt samvær i forbindelse med de små ferier betyder at der går omkring fire uger, hvor børnene ikke ser samværsforælderen.

Holder vi os til sommerferien vil Familiens Forening anbefale, at alle samværsweekender i sommerferien aflyses, og sommerferiesamværet samtidig fastsættes til fx 21 dage, altså ca. halvdelen af sommerferien til hver. Så undgår man at forældrene spekulerer i at lægge ferie i den ene eller anden uge fordi der tilfældigvis er – eller ikke er - en ordinær samværsweekend i den. Vi vil så også forvente at se færre børn afholder ferie i deres institution.

I de små ferier – vinter- og efterårsferien anbefales at den fastsættes uden at involvere weekenderne – fx fra mandag til fredag. Da vil der være sammenhæng med et weekendsamvær i den ene eller anden ende, og de lange afbræk i samværet undgås. Skulle en af forældrene have behov for at holde hele ferien med børnene – fx hvis der er tale om en udenlandsrejse – kan forældrene indbyrdes bytte sig til den sidste weekend.

Det er vores overbevisning, at mange samværskonflikter på den måde kan undgås.

At ansvaret for transporten af barnet i forbindelse med samværet nu bliver delt mellem forældrene er en særdeles god idé, idet forældrenes vurdering af hvornår LilleMarie selv kan tage toget da vil

---

⁵ Vejledning nr. 9671 af 27/09/2004 om behandling af samværsager (Det skærpede ændringskriterium i samværsager)

tage udgangspunkt i de samme modenhedsmæssige, økonomiske og besværlighedsmæssige vilkår. Det vil alt andet lige skabe større enighed forældrene imellem.

Erstatningssamvær

I samværsvejledningen fra 2004⁵ hedder det;

”at tabet af nogle få samværsdage i almindelighed ikke vil skade forholdet mellem barnet og samværsforælderen, når de i øvrigt har et hyppigt og regelmæssigt samvær.”

I de almindelige bemærkninger til lovforslaget hævdes noget tilsvarende.

Men hvis der er fastsat et samvær, efter nøje vurdering af hvad der er bedst for barnet – måske efter en høring af det – må det også være meningen at samværsafgørelsen skal overholdes. I modsat fald bliver resolutionen absurd, og i øvrigt igen i modstrid med § 4. Det er desuden en kortslutning af ethvert samarbejde omkring barnet, hvis en af parterne ikke er forpligtet af de fastsatte rammer.

Hvis en samværsforældre omvendt beholder barnet nogen ekstra dage, vil det skade forholdet mellem barnet og bopælsforælderen relativt mindre, fordi barnet normalt opholder sig mere hos denne. Men det er måske heller ikke intentionen at sanktionere det?

Det er vigtigt for forældrenes indbyrdes motivation for samarbejdet – som fx at bytte weekend, hvis en særlig weekend betyder meget for en af dem, at begge parter har noget at handle med. Hvis man ikke sanktionere en aflysning af et samvær, vil det afgørende svække samværsforældrenes mulighed for at bytte weekend, fordi den barnet bor hos blot autonomt kan ”ta selv”, og derfor ikke har behov for selv at bytte.

I tilfælde hvor begge forældre forfærdeligt gerne vil have en bestemt dag – fx barnets fødselsdag eller juleaften, er det ikke tilstrækkeligt blot at fastsætte en anden dag til erstatning. Her bør der kunne fastsættes erstatning med ”renter”, her med menes flere dage end dem der er mistet.

Økonomi

Fra nytår nedlægges statsamterne som følge af kommunalreformen og erstattes af de nye statsforvaltninger. Her er det intentionen at spørgsmålet om forældremyndighed og samvær behandles samtidig, idet det forventes at man lettere vil kunne finde et kompromis, hvis de to ting forhandles sammen. Med lovforslaget skal spørgsmålet om barnets bopæl også inddrages i denne forhandling.

Men de økonomiske forhold er henlagt til et helt andet forum. De er reguleret af helt andre love og har heller ikke været inddraget i det aktuelle udvalgsarbejde. Bor forældrene langt fra hinanden, kan spørgsmålet om underhold være henvist til en helt anden statsforvaltning, jf. reglerne om stedlig kompetence⁶.

Det er vores erfaring at stridighederne forældre imellem lige så meget handler om de mange økonomiske tilskud som de handler om børnene. Vi ser ofte et scenarium, hvor parterne i udgangspunktet skilles som gode venner og en fifty-fifty deleordning. Ofte betales der samtidig bidrag, som dog netop på grund af den ligelige forsørgelsesbyrde senere søges nedsat/ophævet. Det udløser ofte et ønske fra bopælsforælderen om at få samværet nedsat, så denne igen bliver bidragsberettiget. Det aktuelle lovforslag vil næppe ændre på dette mønster.

---

⁶ Cirkulæreskrivelse af 28. oktober 2002 om stedlig kompetence i familieretlige sager

Vi har kendskab til flere tilfælde hvor familierådgivere inddrager de økonomiske vilkår i et samlet kompromis omkring forældremyndighed, samvær og bopæl. Vi anbefaler undertiden selv sådan en løsning i vores rådgivning.

Men desværre er den slags aftaler ikke bindende, da de kan ophæves af myndighederne, ”*såfremt aftalen skønnes åbenbart ubillig*”⁷.

§ 18 åbner mulighed for at barnet opholder sig lige meget hos begge forældre, et forslag Familiens Forening kan bifalde, men vi kan forvente at se flere af den salgs konflikter, og skal beklage at der ikke er mulighed for at træffe økonomisk bindende aftaler.

Men muligheden i § 14 for at søge del i forældremyndigheden, er det vores vurdering at ganske mange forældre ønske del i forældremyndigheden. Vi frygter imidlertid at reglerne om fri proces vil afskære mange for at søge, fordi de ikke opfylder de indkomstmæssige krav der stilles for at opnå fri proces. Det skyldes ofte, at indkomstgrænsen for at få fri proces ikke forhøjes proportionalt med antallet af børn, hvis man betaler bidrag. Vi forudser at en stor mellemgruppe reelt vil være afskåret fra at søge del i forældremyndigheden af økonomiske årsager, mens de meget fattige, der netop kan opnå fri proces, samt de meget rige, der har råd til at betale, vil søge. Det forhold finder vi ganske uheldigt.

Vi er opmærksomme på at spørgsmålet om økonomien skal behandles i et nyt udvalgsarbejde – et arbejde vi meget gerne deltager i – men skal her beklage at man ikke i den aktuelle reform og i den senere sagsbehandling i statsforvaltningen inddrager de økonomiske forhold sammen med spørgsmål om forældremyndighed, bopæl, og samvær.

Orientering om barnet

Styrkelsen af samværsforældres mulighed for at få oplysninger om barnet bifaldes.

Dog er vi betænkelige ved at en forældremyndighedsindehaver eller bopælsforældre kan bestemme hvorvidt samværsforælderen med eller uden del i forældremyndigheden, kan stille op til eller stemme til skole- eller institutionsbestyrelsesvalg.

Stemmeret og valgbarhed til demokratiske valg bør ikke afhænge af eventuelle sym- eller antipartier fra en eksmand eller kone.

Ved nogen af de seneste valg til skolebestyrelser, er der gået kønspolitik i valget, så der er opstillet rene kvindelister. De har en stor chance for at vinde, fordi der med de gældende regler er mange flere stemmeberettigede kvinder end mænd, da skilsmissebørn som regel bor hos deres mor.

Hvis vi ønsker et skolesystem med en fornuftig balance mellem indlæring og omsorg, er det Familiens Forenings overbevisning, at den balance bedst nås med lige muligheder for fædre og mødre til at stille op og til at stemme.

Vold og overgreb

Selvfølgelig bør man være særdeles opmærksomme på *alle* forældre, der øver vold mod deres børn.

Det er flere gange i bemærkningerne fremhævet at selv påstande om vold eller overgreb mod barnet hos samværsforældre umiddelbart skal medføre øjeblikkelig indstilling af samværet. Valget er imidlertid, om man foretrækker at ”dømme” én uskyldig for meget end en skyldig for lidt. Her bør

---

⁷ LBK nr. 352 af 15/05/2003 § 17

det generelle retsprincip om at man er uskyldig indtil det modsatte er bevist også gælde, specielt da der kan forventes mange falske anklager, hvis samværet dermed kan ophæves.

Hvis samværet omgående indstilles efter et postulat om vold, kan der forventes mange falske påstande om vold og overgreb. Det vil gøre det vanskeligt at gribe ind i de sager, hvor der faktisk er noget om snakken, fordi mange ressourcer bruges på de falske anklager.

At der her igen foreslås forskellige institutioner og konsekvenser for henholdsvis den af forældrene barnet bor hos og den der har samvær er uacceptabelt, og næppe i overensstemmelse med § 4. Opmærksomheden henledes på, at såvel vold som overgreb også kan foregå på barnets bopæl. Faktisk synes enlige mødre at være mere voldelige overfor børn end enlige fædre⁸, hvorfor der bør sættes lige så meget fokus på en anmeldelse fra den der har samvær, hvis intentionen er, at komme volden til livs.

Familiens Forening anbefaler, at der gælder de samme kriterier med de samme konsekvenser i tilfælde af vold mod børn eller mistanke herom for begge forældre.

Ligestillingsvurdering

I de almindelige bemærkninger til lovforslaget hedder det på side 65, at hensigten med loven er ”at der skabes **størst mulig ligestilling mellem forældrene i deres ansvar for barnet**”.

I de almindelige bemærkninger til ændringerne af retsplejeloven hedder det at

*”Lovforslaget skal således være med til at sikre, at forældrene **i højere grad ligestilles i forbindelse med sager om forældremyndighed og samvær.**” [fremhævelser FF]*

Vi forstå ikke hvorfor man ikke ligestiller forældrene, men nøjes med et lille skridt i den retning.

Med påvisningen af flere steder i loven, hvor hensynet til hvad der er bedst for barnet (§ 4) overskygges af hensynet til moderen/bopælsforælderen, finder vi ikke forslaget kønspolitisk neutralt, og ej heller at det er udtryk for den størst mulige ligestilling mellem forældrene.

Demokrati og familiepolitik

Familiens Forenings § 4 – vores overordnede omkvæd, som det derfor ikke er nødvendigt at gentage i hver eneste anbefaling - hedder, at det at være en god far eller mor, altid bør trække i samme retning som det at være en god demokratisk samfundsborger. Desværre oplever flere og flere, at de er tvunget ud i et valg mellem deres egen forståelse af det at være en god far/mor og det at være en god samfundsborger. Det er for et hvert samfund et usundt dilemma at stille folk i. Læseren kan jo overveje hvordan han eller hun selv ville prioritere.

Det er alt ære værd, at man nu søger at forbedre skilsmissebørnenes situation. Men alle de gode initiativer gør i bedste fald kun en dårlig situation en ganske lille smule bedre.

Derfor bør man også politisk fokusere på initiativer der kan begrænse antallet af skilsmisser og familieopløsninger. De fleste børn vil nemlig – hvis man spørger dem – helst bo sammen med både deres far og mor.

Kresten Lidegaard

Formand

---

⁸ Opvækst hos fædre. En sammenligning af 3-5 årige børns opvækst hos fædre og mødre. *Mogens Nygaard Christoffersen. Socialforskningsinstituttet 1996.*

